

POSUDEK OPONENTA DISERTAČNÍ PRÁCE

Jméno a příjmení doktoranda: **PhDr. Eva BEŇOVÁ**
Studijní program: Ošetrovatelství
Oponent disertační práce: **doc. PhDr. Lada Cetlová, Ph.D.**
Školitel: doc. PhDr. Mária Boledovičová, PhD.
Název disertační práce: **Implementace systému OMAHA v komunitní praxi**

Celkové zhodnocení aktuálnosti a přínosnosti práce (odborná stránka práce - aktuálnost zvoleného tématu, odborná terminologie, metodika, zpracování získaných dat, výsledky)

Vhodná odborná terminologie pro podmínky komunitní praxe je Omaha systém. Představuje optimální prostředek pro přípravu a využívání ošetrovatelské dokumentace zahrnující posouzení pacienta, skupiny a komunity, identifikaci problémů a rizik, realizaci a hodnocení ošetrovatelského procesu v komunitní praxi.

Práce je přiměřeně obsáhlá, vyznačuje se standardním členěním a návazností jednotlivých kapitol. Předmětem výzkumu bylo zmapování možností implementace klasifikačního Omaha systému v komunitní praxi. Dílo umožňuje pojetí problematiky komplexním přístupem. Zvolené téma je aktuální a téma považuje oponent za vysoce důležité pro současné komunitní ošetrovatelství.

Formální stránka práce (struktura, rozsah, návaznost jednotlivých částí práce, stylistika, práce s literaturou)

Práce je logicky strukturovaná, obsahuje všechny požadované komponenty disertační práce. Autorka cituje využitě odborné domácí i zahraniční zdroje dle doporučení.

Zhodnocení splnění cílů práce

Pro účely výzkumu byly stanoveny čtyři cíle:

- implementovat Omaha systém do ošetrovatelské dokumentace k ověřování ošetrovatelské péče v komunitní praxi,
- charakterizovat problémy pacientů s gastroenterologickým onemocněním podle schématu klasifikace problémů,
- zmapovat propojení problémů a intervencí podle schématu intervencí,
- zhodnotit výsledky problémů použitím škály pro hodnocení výsledků problémů Omaha systému.

Použitá výzkumná metoda vycházela z výsledků studie problémů pacientů a intervencí sestry od autorky Bowles z roku 2000. Kvantitativní metoda výzkumu byla realizována pomocí dotazování s použitím ošetrovatelské dokumentace s implementovaným Omaha systémem. Samotný sběr dat probíhal ve třech fázích. V první fázi výzkumného šetření bylo cílem identifikovat problémy pacientů dle schématu klasifikace problémů s provedením iniciálního hodnocení výsledků problémů tzv. Admission Ratings s použitím škály pro hodnocení výsledků problému. Druhá fáze výzkumu byla zaměřena na mapování propojení problémů a intervencí ze schématu intervencí. Účinnost vybraných intervencí byla zjištěna finálním hodnocením výsledků problémů tzv. Discharge Ratings v rámci třetí fáze výzkumu použitím škály pro hodnocení výsledků problému. Získaná data byla testována v programu SPSS 22.0 a MS Excel. Pro statistické testování byl zvolen Fisherův přesný test, Mann Whitneyův U test, Wilcoxonův pořadový test, Kruskal Wallisův test a post hoc test. Byl vytvořen záměrným výběrem a tvořilo jej 103 pacientů s gastroenterologickým onemocněním. Výzkumné šetření realizovaly sestry v rámci poskytování

ambulantní a lůžkové péče gastroenterologického oddělení zdravotnického zařízení nemocničního typu v Ústeckém kraji. Sestry byly předem edukovány o způsobu dokumentování údajů do formuláře ošetrovatelské dokumentace s implementovaným Omaha systémem.

Sumární hodnocení práce

Autorka prokázala velmi dobrou orientaci ve sledované problematice, která se projevuje vlastním myšlenkovým potenciálem. Zároveň schopností využití a srovnání odborných zdrojů, ale také prezentovaným osobním zaujetím a schopností hlouběji proniknout do Omaha systému.

Z výsledků výzkumného šetření je zřejmé, že Omaha systém je vhodným prostředkem pro dokumentování všech fází ošetrovatelského procesu v komunitní praxi.

Autorka nezpochybnitelně prokázala orientaci v problematice.

Práce splnila požadavky kladené na disertační práci v oboru **Ošetrovatelství**.

Doporučuji disertační práci přijmout k obhajobě.

V Jihlavě dne 4. 8. 2017

doc. PhDr. Lada Cetlová, PhD.
Vysoká škola polytechnická Jihlava
Katedra zdravotnických studií

POSUDEK OPONENTA DISERTAČNÍ PRÁCE

Jméno a příjmení doktoranda: **PhDr. Eva BEŇOVÁ**
Studijní program: P5341 Ošetrovatelství
Oponent disertační práce: **doc. MUDr. Jaroslav Daniška, CSc.**
Školitel: doc. PhDr. Mária Boledovičová, PhD.
Název disertační práce: **Implementace systému OMAHA v komunitní praxi**

Odborná stránka práce

Práce reflektuje nové trendy v medicíne - medicína založená na dôkazoch a tomu zodpovedá aj vízia ošetrovateľskej starostlivosti ako ju vníma autorka dizertačnej práce. Ošetrovateľská starostlivosť v minulosti vychádzala z tradičných princípov a výchova zdravotných sestier bola zameraná na asistenciu pri lekárskejších výkonov. Nové moderné spoločenské usporiadanie prináša popri nesporných benefitoch niektoré riziká, ako napr. vzostup civilizačných ochorení. Na zdravie jednotlivca, komunity, či celej spoločnosti vplýva najmä životný štýl, ako je výživa, pohybová aktivita, genetika ale aj psychosociálne a enviromentálne faktory. Je teda prirodzené, že v nových podmienkach našej spoločnosti vyvstáva potreba komplexnej ošetrovateľskej starostlivosti, ktorá by v sebe zahrňovala hospitalizačnú, následnú starostlivosť o jednotlivca, zároveň starostlivosť o jeho rodinu, či širšiu komunitu a ktorá by zároveň poznala princípy prevencie, zdravotného dohľadu a aj ich realizovala.

Termín *k o m u n i t n á s e s t r a* teda predstavuje humanistické poslanie starostlivosti o človeka a spoločnosti. Postavenie a charakter ošetrovateľskej starostlivosti tak, ako v minulosti zodpovedá dobe v ktorej vzniká. Rozvoj informačných technológií dovoľuje v súčasnosti využívať odbornú terminológiu ošetrovateľskej starostlivosti.

V práci sa autorka zmiňuje o histórii ošetrovateľstva vôbec, podrobnejšie sa však zameriava na rozvoj nových klasifikačných systémov ošetrovateľskej databázy a možnosti ich implementácie do praxe exaktnou formou a prispieť tak ošetrovateľskej starostlivosti ako vedy. Podmienkou vedeckosti, je okrem iných podmienok aj používanie špecifickej odbornej terminológie. Starostlivo používa literatúru, ktoré je rozsiahla, cielená k predmetu jej štúdia a najmä aktuálna, odpovedajúca tak predmetu a cieľom jej práce.

Hlavným cieľom výskumu bola implementácia klasifikačného systému Omaha v komunitnej praxi. Použila k tomuto cieľu klinickej oblasti gastroenterológie, využívajúc tak priaznivé podmienky konkrétnych gastroenterologických ambulancií v

skúmanej lokalite. Predlohu Omaha systému využila, aby si stanovila ďalšie ciele: charakterizovať problémy týchto pacientov podľa klasifikačnej schémy, ďalej posúdiť vzťah problémov a intervencii, opäť podľa schémy klasifikácie intervencii, napokon posledným cieľom bol výstup, resp. zhodnotenie problémov podľa hodnotiacej škály Omaha systému.

Veľká pozornosť sa venuje v dizertačnej práci ošetrovateľskému procesu, ktorý je štruktúrovaný do jednotlivých fáz, ako je posúdenie, ošetrovateľská diagnóza, plánovanie, realizácia a napokon hodnotenie dosiahnutých cieľov.

Metodika bola postavená na použití dotazníka, ktorý využíva princíp ošetrovateľskej starostlivosti a vychádzal s práce Kathrin Bowles s jej súhlasom a s on-line spoluprácou. V klinickej praxi je takmer nemožné stanovovať si počet pacientov, resp. veľkosť súboru, tá je daná osobitosťou klinických podmienok. Zber údajov vykonávali v zmysle predlohy ambulantné sestry, predpokladám, že s patričnou prípravou. Niektoré nepresnosti možno pripísať aj na ich účet. V prvej fáze výskumu sa jednalo o identifikáciu problémov (Admission Ratings), v druhej zhodnotiť vzťah problémov a intervencii, v tretej fáze účinnosť vybraných intervencii. (Discharge Ratings) Štatistické spracovanie a použité metodiky sa mi ako klinikovi javia ako adekvátne, presné a starostlivo pripravené. Význam štatistickej významnosti pravda, nemusí vždy odrážať klinickú významnosť, (súbor limitovaný počtom), ale posun k signifikancii je vo výsledkovej časti evidentný.

Ošetrovateľský proces v komunitnej praxi zodpovedá svojou šírkou a komplexnosťou potrebám súčasnosti. Najvýstižnejšia myšlienka pre obsah komunitnej činnosti sestry je citovaná Florence Nightingaleová: „sestry ošetrujú chorých, ale príde čas, kedy sa budú starať o zdravých“.

Autorka venuje náležitú pozornosť tomuto procesu, ktorý je okrem komplexnosti aj náročný, odvoláva sa na najnovšie literárne poznatky, ale modifikuje si fenomény ošetrovateľského procesu na svoje podmienky. Týka sa to predovšetkým prvej fázy procesu, ako je p o s ú d e n i e (obsahuje špecifické podmienky komunity, rizikové faktory...) ďalej osobitný problém predstavuje tzv. o š e t r o v a t e ľ s k á d i a g n o s t i k a , ktorá predstavuje analyticko-syntetický proces, kde sa skúmajú súvisiace faktory a tvorí vlastne východisko pre p l á n o - v a n i e a r e a l i z á c i u celého ošetrovateľského procesu. Tak ako vo vyspelom svete, autorka vychádza z americkej diagnostickej asociácie, poslaním ktorej je štandardizácia terminológie ošetrovateľského procesu.

Predmetom výskumu bola oblasť gastroenterologických ochorení. Autorka síce rámcovo, ale dosť široko definuje jednotlivé nosologické jednotky, čo popri niektorých všeobecných opakovaníach, robí prácu dosť obsiahlou. Členenie predmetu skúmania na 3 podskupiny je správne, hoci ani tak nie sú podskupiny homogénne, (napr. meléna nie je dg a iste ju mali aj iné črevné ochorenia) navyše malé čísla prispievajú k modifikácii spomínanej klinickej významnosti. V tejto

súvislosti vyzdvihujem prácu autorky a kol. v zahraničnom zdroji týkajúcu sa Crohnovej choroby .

V kapitole 4.1 podáva autorka výsledky *socio - demografických* údajov, zreteľa hodné je počet nezamestnaných v 103 člennom súbore a údaj o podiele ochorení tráviacej trubice. V kapitole 4.2 – v klasifikácii problémov dominuje *fyziologicalká doména*, prekvapivo nízka je zastúpená *environmentálna* doména. V kapitole 4.3 – kategória intervencii sa dajú očakávať *Liečba a liečebné postupy.*, prekvapivo významne je zastúpený *Case management* (termín by mohol byť tiež v češtine). Zreteľa hodný je údaj o výžive a jej manažmente. V kapitole 4.4 *Hodnotenie problémov* - v zmysle predlohy Omaha systému sa hodnotia problémy v troch dimenziách: *vedomosti, chovanie a stav* , na začiatku štúdie a na jej konci. V podstate finálne výsledky boli zreteľne lepšie.

Najrozsiahlejšia časť práce je venovaná 8 hypotézam, ktorými si autorka chcela overiť existenciu rozdielov podľa, veku, pohlavia, intervencii a podľa jednotlivých domén. Potvrdila štatistickú významnosť stredného účinku v hypotéze č. 3, 4 ,6 a 7. Podrobná štatistická analýza objasňuje niektoré zreteľa hodné súvislosti, ktoré svojou exaktnosťou môžu v následnosti prispieť k plánovaniu ošetrovateľskej starostlivosti.

Záverom k odbornej časti posudzujem predkladanú prácu kandidátky ako pioniersku, ktorá splnila svoj hlavný cieľ – implementovať Omaha systém do ošetrovateľskej praxe. Práca reflektuje moderné trendy ošetrovateľskej starostlivosti a vychádza zo správnych teoretických predpokladov, reflektuje odbornú literatúru ako aj legislatívny rámeč ČR. Dielčie ciele zamerané na oblasť gastroenterológie boli taktiež splnené a prispeli k terminologickej čistote. Niektoré súvislosti získaných výsledkov a ich porovnávanie v iniciálnom a vo finálnom štádiu, overovanie hypotéz a ich štatistické vyhodnocovanie poskytuje klinickú významnosť v prevencii či liečbe, v neposlednom rade aj pre plánovanie ošetrovateľského procesu v komunitnej praxi v záujme zdravého vývoja populácie.

Formálna stránka práce

Práca je veľmi podrobná a rozsiahla zo solídnu štruktúrou a členením. Pozostáva z 201 strán 6 kapitol, každá kapitola má niekoľko podkapitol Členenie kapitol zodpovedá vedeckej povahe predkladanej práce, podkapitoly logický objasňujú problematiku od úvodu až po záver. Autorka cituje 138 domácich i zahraničných autorov a inštitúcií, podľa citačného poriadku. Na vyjadrenie konkrétnych výstupov autorka použila 34 obrázkov, ktoré prehľadne poskytujú obraz v študovanej oblasti. 35 tabuliek dobre členené a štatistické tabuľky dokumentujú pokus o exaktnosť . Diskusia a záver zdôrazňujú dobrý prehľad v problematike, ako vyvedené závery pre prax. Práca obsahuje 4 prílohy, ktoré legalizujú predmetný výskum. Zoznam skratiek je užitočný a zlepšuje čitateľnosť.

Otázky do diskusie

1. Ako si predstavujete výchovu komunitnej sestry, na ktoré oblasti výchovy by ste kládli osobitný dôraz, vychádzajúc s výsledkov vašej práce?
2. Do ktorých klinických oblastí by ste navrhovali v perspektíve implementovať Omaha systém?
3. Excelentnosť Omaha systému ste dokumentovali v práci, existujú aj nejaké limity pre implantáciu ?

Doporučuji, aby byla disertační práce přijata k obhajobě a na základě úspěšné obhajoby, aby byl PhDr. Eve Beňovej udělen akademický titul *Philosophiae doctor*, ve zkratce Ph.D., v oboru Ošetrovatelství podle § 47 Zákona o vysokých školách č. 111/98 Sb.

"Disertační práce ověřena v systémuTheses".

Doc. MUDr. Jaroslav Daniška, CSc.

SPU, FAPZ, Katedra výživy lidí v Nitre

Dňa 25. 08. 2017

podpis oponenta disertační práce.....

